

Nr 683

Av herr Arvidson m. fl., om åtgärder för utbildning av utländsk arbetskraft.

Sverige har under det senaste decenniet blivit ett immigrationsland. 1960 fanns det 191 000 mantalsskrivna utlänningar i vårt land; i dag finns det uppskattningsvis 250 000. Till detta kommer ett okänt antal icke mantalsskrivna.

Av allt att döma kommer antalet utlänningar i Sverige att öka även i fortsättningen. Bristen på arbetskraft — speciellt inom industrien och servicenäringarna — och det relativt höga löneläget lockar många utlänningar att söka anställning i vårt land. I inte oväsentlig utsträckning stimuleras de här till av vissa branscher och större företag, vilka i allt större utsträckning börjat rekrytera folk i andra länder för att komma till rätta med sina arbetskraftsproblem. Den utländska arbetskraften fyller alltså en mycket betydelsefull uppgift i det svenska folkhushållet, och enligt den senaste långtidsprognosen behöver Sverige 10 000 nya utlänningar varje år för att kunna hålla takten i den ekonomiska utvecklingen.

Antalet arbetsansmällda utlänningar var den 1 oktober i fjol 140 000. Utom danskar och norrmän, som tillsammans utgjorde 29 622, var i första rummet följande länder representerade: Finland 61 677, Tyskland 16 411, Ungern 4 893, Italien 3 932, Österrike 3 658, Jugoslavien 3 195, England 1 646, Nederländerna 1 260, Polen 1 176 och Schweiz 1 099. Balterna utgjorde 2 329 och övriga tillsammans 9 351.

Erfarenheten har visat att den utländska arbetskraften — möjligen med undantag för danskar och norrmän — har stora svårigheter att finna sig till rätta i sin nya situation. Framför allt utgör språksvårigheterna ett allvarligt hinder för de inflyttade både när det gäller att klara sig i samhället — på arbetsplatser, i butiker och i offentliga institutioner och organ — och när det gäller att få en meningsfull och vänskaplig kontakt med arbetskamrater och grannar. Men även bortsett från språksvårigheterna har utlänningarna det besvärligt: de känner inte till svenska förhållanden, vanor och värderingar, och de står i många fall främmande för våra arbetsmarknads- och arbetsplatsproblem.

Under dessa förhållanden måste en studieverksamhet som syftar till att underlätta den utländska arbetskraftens anpassning i det svenska samhället just nu anses vara en synnerligen betydelsefull social och kulturell uppgift. Saken har också tagits om hand av folkbildningsorganisationerna.

Studieverksamhet bland utlänningarna bedrivs i främsta rummet av ABF, TBV och Folkuniversitetet. I vad mån företag och branscher med mycken utländsk arbetskraft i egen regi bedriver sådan verksamhet är inte bekant.

Vid årsskiftet sammankallade arbetsmarknadsstyrelsen (AMS) representanter från ABF, TBV och Folkuniversitetet till en överläggning om ökade insatser för studieverksamhet bland utlänningar. AMS meddelade därvid att den hade för avsikt att ansöka om ett särskilt statsanslag för denna verksamhet. Enligt de riktlinjer som skisserades vid denna överläggning skall verksamheten bedrivas av folkbildningsorganisationerna. Statsbidrag skall utgå efter särskilda normer och helt vid sidan av folkbildningsanslagen. Bidrag skulle främst utgå till studiecirkelsverksamhet och kurser i svenska och samhällslära, men statsstöd skulle också kunna lämnas för stimulansåtgärder, cirkelledarutbildning, framställning av studiematerial, inköp av hjälpmedel m. m. AMS kommer inom den närmaste tiden att i skrivelse till regeringen anhålla om anslag för denna verksamhet. Formerna för bidragsgivningen är f. n. under utredning.

Vi finner problemet med den utländska arbetskraftens anpassning till svenska förhållanden vara så betydelsefullt och det inledda arbetet att lösa detta problem så lovande att det finns anledning för riksdagen att hos Kungl. Maj:t hemställa om sådana åtgärder att det i blygsam skala redan påbörjade studiearbetet får den kvalitet, den effektivitet och den omfattning som frågans storlek och vikt synes nödvändiggöra.

De främmande nationaliteterna inom det svenska arbetslivet är många och språkförbistringen stor. Redan denna omständighet synes böra föranleda statliga initiativ för att garantera mångsidigheten i studiearbetet. Det är vidare här fråga om en relativt svårbemästrad pedagogisk uppgift. Den introduktion i svenska förhållanden som varje nyanställd utländsk arbetare bör kunna göra anspråk på måste ske på hans eget språk, och det är uppenbart att lärare som både behärskar detta språk och har tillräcklig erfarenhet av det svenska arbetslivets problem ibland kan vara svåra att uppleta. När det gäller språkundervisningen måste pedagogiska hjälpmedel, i bästa fall i form av språklaboratorier, anskaffas. I många fall måste hjälpmedlen framarbetas.

Det förefaller oss självklart att det i första rummet blir folkbildningsorganisationerna som skall ha hand om den undervisning det här är fråga om och att samarbete därvid sker med arbetsmarknadsstyrelsen. Det förefaller oss emellertid lika självklart att företagen och branscherna stimuleras till aktiva insatser och att de fackliga organisationerna får tillfälle att göra sina i sammanhanget naturliga insatser.

Med hänvisning till ovanstående hemställer vi,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om skyndsamma och omfattande åtgärder för att i vårt land

få till stånd en sådan utbildning av den utländska arbetskraften att den får en god introduktion i svenska förhållanden och en grundläggande skolning i svenska språket.

Stockholm den 27 januari 1965

Stellan Arvidson

Erland Carbell

Lena Renström-Ingénäs

Annie Jäderberg

Thyra Löfqvist

Viola Sandell